

Denna artikel har publicerats i Församlingslyktan/ Houtskärs kapellförsamlings tidning 4/2016

PRÄSTGÅRDARNA I BORGÅ STIFT, del 4

I föregående artikel (del 3) i denna serie ingick en beskrivning över prästgårdssituationen i Korsholms prosteri. Vi förflyttar oss i denna artikel lite längre söderut längs riksväg 8, till Närpes prosteri. Jag beskriver utgångsläget så som det var 1970 i prosteriet och de förändringar som har skett fram till utgången av 2012 och 2015 samt till en del den rådande situationen i november 2016.¹ När jag anger ett årtal inom parentes invid namnet på en specifik prästgård anger det prästgårdens ursprungliga byggnadsår.²

År 1970 fanns det på Närpes prosteris område 9 prästgårdar i församlingarnas ägo och 8 självständiga församlingar.³ Till prosteriet hörde Kaskö församling, Korsnäs församling, Kristinestad-Tjock församling, Lappfjärd församling, Närpes församling, Pörtom församling, Sideby församling och Övermark församling.⁴ Den tvåspråkiga församlingen i Kaskö överfördes organisatoriskt till Lappo stift 1 januari 1978.⁵ Lappfjärd församling och Sideby församling sammanslogs 2006 med Kristinestads svenska församling och den utvidgade församlingen fick namnet Lappfjärd-Kristinestad församling.⁶ Församlingens namn ändrades den 22 augusti 2012 genom beslut i Kyrkostyrelsens plenum till Kristinestads svenska församling och det nya namnet togs i bruk från 1 januari 2013.⁷

¹ Texten till denna artikel baserar sig i huvudsak på min högre pastoralavhandling *Prästgårdarna i Borgå stift – en undersökning av utvecklingen för prästgårdarna i Borgå stift åren 1970–2012* (2014) och på min kandidatavhandling i träteknologi *Träanvändning och materialval i finska prästgårdar* (2016) men också på nytt material från pågående forskning som inte har publicerats tidigare.

² De äldre prästgårdarna i Borgå stift har renoverats i flera repriser. De har också i många fall utvidgats till exempel så att man har byggt en kall veranda på framsidan. Det var ett populärt tillvägagångssätt i slutet av 1800-talet. Man fick ett extra rum att använda sommartid och dessutom förändrade det den långsmala huskroppens profil på ett positivt sätt.

³ Backström 2014, 17.

⁴ Årsbok för Borgå stift 1970, 227–237; Föreskrifter och tillkännagivanden från Kyrkostyrelsen 1972/ 20.

⁵ Hos förf. Meddelat av pensionerade notarien Gunnar Grönblom/ Borgå stift 06.10.2016; Hos förf. Meddelat av vaktmästare Jorma Poskiparta/ Lappo stift 11.11.2016.

⁶ Årsbok för Borgå stift 2005, 127–128, 136; Årsbok för Borgå stift 2006, 128.

⁷ Kyrkostyrelsens plenums protokoll av den 22.08.2012, § 152; Årsbok för Borgå stift 2012, 83; Backström 2014, 17.

Efter de organisatoriska förändringarna i prostriet vid 1970-talet slut och under 2000-talet hörde vid utgången av år 2012 till Närpes prosteri Korsnäs församling, Lappfjärd-Kristinestad församling, Närpes församling, Pörtom församling och Övermark församling.⁸ På området verkade 2 kyrkliga samfälligheter vid utgången av 2012.⁹ I Närpes kyrkliga samfällighet ingick församlingarna Närpes, Pörtom och Övermark.¹⁰ I Närpesnejden bildades 2013 en ny församling av församlingarna i Närpes, Pörtom och Övermark. Församlingen som fick namnet Närpes församling inledde verksamheten 1 januari 2014 och samtidigt upplöstes den kyrkliga samfälligheten.¹¹ I Kristinestads kyrkliga samfällighet ingick vid utgången av 2012 Kristinestads finska församling och Lappfjärd-Kristinestad församling.¹² Vid utgången av 2015 ingick i den kyrkliga samfälligheten Kristinestads svenska och finska församling.¹³ I Korsnäs församling har inte skett organisatoriska förändringar av ovanstående slag under perioden 1970–2015.¹⁴ Korsnäs församling är fortsättningsvis en självständig församling på prostriets område.¹⁵

Närpes församling sålde kaplansgården (1864) på Josslas lägenhet i Närpes 1964 till en privat köpare.¹⁶ I Korsnäs församling byggdes ny prästgård för kyrkoherden 1967 och då blev den gamla prästgården byggd på 1830-talet obehövlig. År 1975 bildades *Föreningen Prästgårdsmuseet* och den gamla prästgården inrymmer numera ett museum.¹⁷ Lappfjärd församling sålde kaplansgården (1856) på Juth lägenhet 1975 och huskroppen flyttades till annan plats.¹⁸ Tomten där prästgården stått blev kvar i församlingens ägo men såldes 2010 till en privatperson.¹⁹ Övermark församling sålde prästgården på Åstrand lägenhet i

⁸ Årsbok för Borgå stift 2012, 93, 99, 101, 107; Backström 2014, 17.

⁹ Årsbok för Borgå stift 2012, 83–84.

¹⁰ Årsbok för Borgå stift 2012, 84; Backström 2014, 17.

¹¹ Årsbok för Borgå stift 2013, 98, 100, 114, 116, 122; Årsbok för Borgå stift 2014, 83–84, 98.

¹² Årsbok för Borgå stift 2012, 83; Backström 2014, 17.

¹³ Årsbok för Borgå stift 2015, 77.

¹⁴ Backström 2014, 18; Årsbok för Borgå stift 2015, 87.

¹⁵ Med begreppet *självständig församling* avses att församlingen inte tillhör någon kyrklig samfällighet.

¹⁶ Hos förf. Meddelat av ekonomichef Kjell Storgeust 14.01.2013; Backström 2014, 18, bilaga 2.

¹⁷ Ulfvens 1991, 123. *Historien om en prästgård. Bakgrunden till prästgårdsmuseet i Korsnäs*; Kyrkostyrelsens ämbetskollegiums protokoll av den 21.06.2006, § 339; Sydösterbotten 03.07.2008.

Prästgården som hem; Backström 2014, 18; <http://www.museiportalosterbotten.fi/museum-a-o/museum/77-prastgardsmuseet-i-korsnas> [Läst 03.10.2016].

¹⁸ Hos förf. Intervju med kyrkoherde Lars-Erik Björkstrand 12.03.2012; Hos förf. Meddelat av kyrkoherde Lars Nisula 15.01.2013; Backström 2014, 18.

¹⁹ Hos förf. Meddelat av Lars Nisula 15.01.2013; Backström 2014, 18.

Övermark (1888) år 2004.²⁰ Korsnäs församling sålde den nya kyrkoherdebostaden på Skyl lägenhet i Korsnäs by 2006.²¹ Lappfjärd-Kristinestad församling sålde kyrkoherdebostället (1837) på Bäckelund lägenhet i Lappfjärd 2007.²² Kristinestads svenska församling sålde prästgården på Rosnäs lägenhet i Sideby (1877) år 2013 och prästgården i centrum av Kristinestad (1862) år 2014.²³

Det finns inte längre någon kyrkoherde- eller kaplanstjänst på Närpes prosteris område som är förenad med boendeplikt i prästgård. Kyrkoherdetjänsten i Pörtom församling var tidigare belagd med boendeplikt. I och med att kyrkoherdetjänsten upphörde vid sammanslagningen av församlingarna i Närpes år 2014 så upplöstes också boendeplikten.²⁴ Likaså var kaplanstjänsten i Kristinestads svenska församling tidigare belagd med boendeplikt i prästgården i Sideby. Boendeplikten för kaplanen upplöstes 2013.²⁵ Det var samma år som prästgården såldes.²⁶ I och med upplösningen av boendeplikten för kaplanen i Sideby finns det inte längre någon kaplanstjänst i Borgå stift som är belagd med boendeplikt. Per 16.08.2016 fanns det 13 kyrkoherdetjänster i Borgå stift som var belagda med boendeplikt i församlingens prästgård. Av dem hade 5 kyrkoherdar personlig befrielse från boendeplikten.²⁷

På Närpes prosteris nuvarande område har det sedan 1970 skett stora förändringar i fråga om församlingarnas antal, namn och organisering samt i fråga om antalet prästgårdar som är i församlingarnas ägo och förvaltning. I skrivandets stund i mitten av november 2016 återstår endast 2 prästgårdar på prosteriets område i församlingarnas ägo. Det är prästgården i Pörtom och prästgården i Närpes och bägge två är i Närpes församlings ägo och

²⁰ Protokoll fört vid Närpes gemensamma kyrkofullmäktige sammanträde den 16.04.2004, § 19; Kyrkostyrelsens ämbetskollegiums protokoll av den 10.06.2004, § 297; Hos förf. Intervju med Lars-Erik Björkstrand 12.03.2012; Backström 2014, 18.

²¹ Kyrkostyrelsens ämbetskollegiums protokoll av den 21.06.2006, § 339; Backström 2014, 18.

²² Lappfjärd-Kristinestad församlings församlingråds protokoll av den 15.05.2007, § 46; Kyrkostyrelsens ämbetskollegiums protokoll av den 10.10.2007, § 562; Sydösterbotten 25.03.2010. Prästgården i Lappfjärd blev deras nya hem; Hos förf. Intervju med Lars-Erik Björkstrand 12.03.2012; Hos förf. Meddelat av Lars Nisula 15.01.2013; Backström 2014, 18.

²³ Backström 2014, 19; Backström 2016, bilaga 3.

²⁴ Backström 2016, bilagorna 4–5.

²⁵ Hos förf. Meddelat av vaktmästare Kjell Andersson/ Borgå stift 25.11.2013.

²⁶ Backström 2016, bilaga 3.

²⁷ Backström 2016, bilaga 5.

förvaltning.²⁸ Prästgården i Pörtom (1959) på Köpings lägenhet används som bostad för en av Närpes församlings kaplaner. Prästgården i Närpes (1889) centrum på Klaresunds lägenhet används som pastorskansli och som arbetsutrymme för församlingens anställda. Det finns enligt församlingens ekonomichef inte för närvarande några planer på att avyttra de återstående prästgårdarna.²⁹ Sedan 1970 har antalet prästgårdar i församlingarnas ägo på Närpes prostesis område minskat från 9 till 2 och församlingarnas antal har minskat från 8 till 3 och består i november 2016 av Kristinestads svenska församling, Närpes församling och Korsnäs församling.³⁰ Till prosteriet hör följaktligen 2 självständiga församlingar (Korsnäs, Närpes) och 1 församling som tillhör en kyrklig samfällighet (Kristinestads svenska). I nästa artikel i denna serie förflyttar vi oss några hundra kilometer längre söderut, till Åbolands prosteri.

Harry S Backström

²⁸ Backström 2016, bilaga 3; Hos förf. Meddelat av Kjell Storgeust 03.10.2016.

²⁹ Backström 2014, 18–19; Backström 2016, bilagorna 1–2; Hos förf. Meddelat av Kjell Storgeust 03.10.2016.

³⁰ Backström 2014, 19; Backström 2016, bilagorna 1–3.